Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rok 1897. Wydano i rozesłano dnia 27. Grudnia 1897. **Część XVII.**

Nr. 72.

Rozporządzenie

c. k. Namiestnictwa z dnia 20. Grudnia 1897. L. 13.580/pr. w sprawie wykonawczego regulaminu do ustawy dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o prestacyach, funduszach i kompetencyi co do dróg publicznych nierządowych.

Na mocy §. 44. ustawy z dnia 5. lipca 1897. Dz. u. k. Nr. 43. wydaje c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym załączony ./. wykonawczy regulamin drogowy.

Sanguszko w. r.

Wykonawczy regulamin drogowy.

Postanowienia wstępne.

Niniejszy regulamin wchodzi w życie równocześnie z ustawą drogową z dnia 5. lipca 1897. Dz. u. kraj. Nr. 43., i obowiązuje wszystkie gminy i obszary dworskie z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa.

Równocześnie traci moc obowiązującą wykonawczy regulamin drogowy z dnia 24. września 1886. Dz. u. kraj. Nr. 80.

Postanowienia, objęte ustawą z dnia 5. lipca 1897. Dz. u. kraj. Nr. 43., względnie niniejszym regulaminem wykonawczym, tyczą się dróg: krajowych, powiatowych, gminnych I. klasy i gminnych II. klasy.

Nadto mają one zastosowanie z mocy art. III. powyższej ustawy do publicznych dojazdów kolejowych, o ile ustawa o tychże dojazdach nie zawiera odmiennych postanowień.

Drogi krajowe.

§. 1.

Do pierwszej kategoryi powyższych dróg t. j. dróg krajowych należą drogi, które pod tą nazwą w chwili wejścia w życie ustawy drogowej już istnieją, a nadto te, które w sposób przepisany §. 2. ust. drog. za drogi krajowe uznane zostaną.

Drogi powiatowe.

§. 2.

Do kategoryi dróg powiatowych należą drogi w chwili wejścia w życie ustawy drogowej pod tą nazwą istniejące, tudzież te, które w myśl §. 3. ust. drog. za drogi powiatowe uznane zostaną uchwałą Rady powiatowej powziętą w myśl §§. 38. i 42. ustawy o Repr. pow.

Wspomniana uchwała ma być podaną w wierzytelnym wypisie z protokołu posiedzenia Rady powiatowej do wiadomości Wydziału krajowego (§. 36. p. 1. ust. drog.).

Jeżeli co do potrzeby i kierunku drogi powiatowej, położonej w dwóch lub więcej powiatach, właściwe Rady powiatowe nie mogą się porozumieć, natenczas Wydział krajowy po zbadaniu sprawy i wysłuchaniu zdania tychże Rad powiatowych może uznać sporną drogę za powiatową (§. 35. ustęp 5. ustawy drog.).

Drogi gminne I. klasy.

§. 3.

Do kategoryi dróg gminnych I. klasy zalicza ustawa drogowa (§. 4.) drogi, które za takie przez Wydział krajowy na wniosek Wydziału powiatowego uznane zostaną.

Wydział krajowy rozstrzyga też spory między Wydziałami powiatowymi co do potrzeby i kierunku drogi gminnej I. klasy, położonej w dwóch lub więcej powiatach (§. 35. ustęp 5. ust. drog.).

Za drogi gminne I. klasy powinny być uznane wszystkie ważniejsze drogi gminne, a z tych przedewszystkiem drogi już zbudowane przy udziale zasiłku z funduszu krajowego.

Wydział powiatowy winien przeto rozpatrzeć, które z tych dróg miałyby być uznane za drogi gminne I. klasy, i odnośne wnioski wraz z planem sytuacyjnym wszystkich dróg w powiecie przedłożyć Wydziałowi krajowemu.

Droga kategoryi wyższej (krajowa lub powiatowa) po jej zaniechaniu jako takiej, w sposób przepisany §. 10. ust. 1. ust. drog. uznaną być może za drogę gminną I. klasy.

Za drogę gminną I. klasy uznaną być może także droga, która przedtem wcale nie istniała.

Drogi gminne II. klasy.

§. 4.

Drogami gminnemi II. klasy są wszystkie drogi w chwili wejścia w życie ustawy drogowej istniejące w gminie lub na obszarze dworskim i przeznaczone dla ruchu publicznego, a nie będące drogami krajowemi, powiatowemi, gminnemi I. klasy, ani też publicznymi dojazdami kolejowymi, oraz te, które następnie za drogi gminne II. klasy zostaną uznane w sposób wskazany w ustawie drogowej (§. 5.).

W braku porozumienia co do potrzeby nowej drogi gminnej II. klasy między Radą gminną a przełożonym obszaru dworskiego rozstrzyga Wydział powiatowy (§. 37. punkt 5. ust. drog.).

W razie niezgodności zdań w powyższym względzie między Radą gminną i przełożonym obszaru dworskiego z jednej, a Wydziałem powiatowym z drugiej strony — rozstrzyga Wydział krajowy (§. 35. ustęp. 5. ust. drog.).

Również rozstrzyga Wydział krajowy spór co do potrzeby nowej drogi gminnej II. klasy zachodzący między gminami i przełożonymi obszaru dworskiego z jednej, a Wydziałem powiatowym, względnie Wydziałami powiatowymi, z drugiej strony.

§. 5.

Co do pokrycia kosztów zakładania i utrzymywania dróg, ulic i placów, stanowiących dobro lub majątek gminy, obowiązują przepisy ustaw gminnych a nie przepisy ustawy z 5. lipca 1897. Dz. u. kr. Nr. 43.

Spór, czy droga lub ulica wewnątrz pewnej miejscowości należy do kategoryi dróg publicznych nierządowych, dó których nie ma zastosowania powołana powyżej ustawa, ma być rozstrzygnięty orzeczeniem wydanem przez właściwą władzę w przepisanym toku instancyi.

Datki dobrowolne na rzecz budowy lub przeistoczenia drogi publicznej.

§. 6.

Przed założeniem nowej drogi publicznej, jak niemniej przed uznaniem istniejącej drogi za krajową, powiatową lub gminną przeprowadzić ma Wydział

krajowy co do drogi krajowej, a Wydział powiatowy co do drogi powiatowej i gminnej rokowania ze stronami interesowanemi (bez względu na granicę osad i powiatów) jak n. p. z gminami, obszarami dworskimi, korporacyami, z właścicielami kamieniołomów, wszelkiego rodzaju fabryk, kopalń, z eksploatatorami lasów, z przedsiębiorcami dostawy materyałów budowlanych i t p. osobami fizycznemi lub moralnemi, które z drogi korzystać mają, i starać się uzyskać od nich pisemne, prawnie obowiązujące deklaracye co do datków dobrowolnych na rzecz budowy i przyszłego utrzymania drogi projektowanej (§. 7. ust. drog.).

Datki te mogą być przyjęte w pieniądzach lub naturze.

Przedewszystkiem starać się należy o uzyskanie ofiar w gruntach i materyałach dla projektowanej drogi potrzebnych.

Takaż pertraktacya ze stronami interesowanemi winna być przeprowadzoną, zanim powzięte będzie postanowienie co do przełożenia, przebudowania, sprostowania lub zmiany kierunku istniejącej drogi publicznej.

Przed założeniem nowej lub przeistoczeniem istniejącej drogi publicznej, która może mieć znaczenie dla państwa, winien Wydział krajowy przeprowadzić rokowania z c. k. Rządem celem przyznania stosownego zasiłku ze skarbu państwa na rzecz jej budowy, względnie rekonstrukcyi i przyszłego utrzymania.

Założenie lub połączone z przełożeniem przebudowanie drogi krajowej, powiatowej lub gminnej I. klasy winno nadto poprzedzić przyzwolenie władz ze względów politycznych i wojskowych, o które udać się należy do władzy politycznej.

Pierwszeństwo budowy przy równych zresztą warunkach przysługuje tym drogom, dla których ofiarność stron interesowanych okaże się największą.

Datki przymusowe na rzecz budowy lub rekonstrukcyi drogi powiatowej lub gminnej.

§. 7.

W razie uchylenia się którejkolwiek ze stron interesowanych od stosownego datku dobrowolnego na rzecz budowy lub rekonstrukcyi drogi powiatowej lub gminnej, nałożony być może wmyśl §. 27. ust. drog. na wniosek Wydziału powiatowego i po zbadaniu stanu rzeczy datek przymusowy orzeczeniem Wydziału krajowego, wydanem w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

Wszystkie datki przymusowe w sposób powyższy nałożone mogą wynosić najwyżej 30% całego kosztu połączonego z budową lub rekonstrukcyą odnośnej drogi.

Do powyższych 30% nie wlicza się datków dobrowolnie ofiarowanych. Przy nakładaniu datku, na jedną stronę interesowaną przypadającego, uwzględnić jej należy datek, który już dobrowolnie (§. 6. regul.) zobowiązała się uiścić.

Czynności techniczne, poprzedzające nabycie nieruchomości na rzecz drogi publicznej.

§. 8.

Przed rozpoczęciem budowy drogi, względnie przed nabyciem gruntów i innych nieruchomości, stale lub czasowo na rzecz drogi publicznej potrzebnych, dokonane być mają przedwstępne czynności techniczne.

Należy więc dla ustalenia przyjętego dla niej kierunku zbadać i ocenić na gruncie trudności i warunki budowy, i następnie stosownie do wyniku oznaczyć ogólny kierunek drogi na mapie sztabu jeneralnego.

Na tej podstawie i po przeprowadzeniu na gruncie dalszych zdjęć i studyów wypracowanym być winien szczegółowy projekt (operat techniczny) budowy drogi podług wskazówek instrukcyi technicznej Wydziału krajowego.

Powyższy projekt obejmować ma między innemi plan sytuacyjny sporządzony na odbitkach z arkuszy map katastralnych tych gmin, które droga przecinać będzie.

Na nim oznacza się w każdym poszczególnym punkcie kierunek i szerokość potrzebnego pasu drogowego wraz z dodatkowymi pasami przydrożnymi za rowami i szkarpami, jak niemniej uwidocznia się w odpowiedniem miejscu rodzaj gruntu pod względem kultury, względnie budynki i inne szczegóły sytuacyi.

Część planu sytuacyjnego, obejmująca licznie zabudowaną miejscowość jak n. p. miasto, miasteczko, ludną wieś i t. p. powinna być wykonaną oddzielnie i w większej skali.

§. 9.

Jeżeli rokowania ze stronami interesowanemi, przeprowadzone w myśl §. 7. ust. drog. i §. 6. niniejszego regulaminu co do bezpłatnego odstąpienia gruntów i innych nieruchomości potrzebnych na rzecz drogi. nie doprowadziły do pożądanego rezultatu, natenczas w celu ich wykupna sporządzone być winny oprócz planu sytuacyjnego oddzielnie dla każdej gminy katastralnej wykazy tychże, w których mają być oznaczone:

a) powierzchnie gruntów do zajęcia przeznaczonych;

b) liczby katastralne parcel;

c) rodzaje uprawy;

d) nazwiska i miejsce zamieszkania właścicieli, względnie ich zastępców, ewentualnie także osób, które mają prawa rzeczowe do nieruchomości i wreszcie

e) liczby wykazów hipotecznych księgi gruntowej tych posiadłości, w których skład powyższe parcele wchodzą.

§. 10.

Szczegółowy plan sytuacyjny i wykaz sporządzony zgodnie z tymże planem i z odnośnymi wykazami hipotecznymi sprawdzić i ewentualnie uzupełnić należy na miejscu.

Przy tej czynności ma w razie potrzeby reprezentant gminy, względnie obszaru dworskiego udzielić informacyi co do stanu posiadania, użytkowania, dzierżawy gruntu i t. p.

Nabycie nieruchomości:

a) na podstawie dobrowolnej umowy.

§. 11.

Na podstawie danych w poprzednim paragrafie poszczególnionych należy przeprowadzić ze stronami interesowanemi rokowania, i jeżeli nastąpi porozumienie, spisać z niemi formalny kontrakt kupna — sprzedaży.

b) drogą wywłaszczenia.

§. 12.

W braku porozumienia ze stronami interesowanemi, spisać należy protokół z bezskutecznej pertraktacyi i następnie z mocy §. 365. u. c. i §. 8. ust. drog. przystąpić do nabycia potrzebnej na rzecz drogi nieruchomości w drodze wywłaszczenia.

W tym celu ma być wniesione do krajowej władzy politycznej za pośrednictwem powiatowej władzy politycznej podanie zaopatrzone dokumentami sporządzonymi w sposób powyżej wskazany, a to:

a) protokołem z bezskutecznej pertraktacyi,

b) planem sytuacyjnym,

c) szczegółowym wykazem nieruchomości wywłaszczyć się mających.

W myśl ustaw i przepisów obowiązujących powiatowa władza polityczna przeprowadzi dochodzenie i rozprawę ekspropriacyjną na miejscu ze stronami interesowanemi, względnie z legalnymi ich zastępcami, przy której przedewszystkiem ma być stwierdzoną przez znawcę technicznego konieczna potrzeba zajęcia wykazanych przestrzeni gruntów lub innych nieruchomości — i do-

łoży starania, aby co do odstąpienia tychże jakoteż co do wynagrodzenia przyszła ugoda do skutku.

W razie nie dojścia do skutku ugody, ma nastąpić oszacowanie przez zaprzysięgłych znawców, którego wynik należy przedstawić stronom obecnym do oświadczenia się.

Cały operat przedłoży polityczna władza powiatowa c. k. Namiestnictwu, które orzeka o dopuszczalności wywłaszczenia i o wysokości wynagrodzenia przedmiotu wywłaszczonego.

Strona interesowana, która czuje się pokrzywdzoną wymiarem wynagrodzenia, może udać się na drogę prawa o przeprowadzenie sądowego oszacowania, mimo tego jednak prawomocne orzeczenie ekspropriacyjne nadaje zarządowi drogowemu z mocy §. 8. ust. drog. prawo do objęcia posiadania przedmiotu wywłaszczonego, jeżeli złożone zostanie do depozytu politycznego wynagrodzenie, przez władzę polityczną oznaczone.

Jeśli posiadanie przedmiotu wywłaszczonego na rzecz drogi publicznej dobrowolnie oddanem nie zostanie, winien zarząd drogowy, wykazawszy swój tytuł, żądać od władzy politycznej wprowadzenia siebie w posiadanie.

Wpis nabytych nieruchomości do ksiąg gruntowych.

§. 13.

Do prawnego przeniesienia własności nieruchomości potrzeba (§. 431. u. c. i §. 4. u. h.), aby tytuł nabycia wniesionym (wpisanym) był do ksiąg publicznych na to przeznaczonych.

Zarząd drogowy winien zatem wnieść do właściwego sądu stosowne podanie, należycie w myśl ustaw hipotecznych udokumentowane.

Uwolnienie od ciężarów hipotecznych i ewentualnie od podatku.

§. 14.

Zarząd drogowy winien czuwać nad tem, aby nieruchomości, na rzecz drogi publicznej nabyte, wolne względnie uwolnione były od ciężarów hipotecznych, tudzież aby grunta, pod drogi publiczne zajęte, uwolnione zostały w myśl przepisów od podatku gruntowego.

M y t a.

§. 15.

Podanie o udzielenie koncesyi mytniczej w myśl §. 9. ust. 3. i 4. ustawy drogowej winno być należycie poparte i wniesione w terminie właściwym.

Szczegółowe przepisy w tym względzie wydaje Wydział krajowy.

Co do przywilejów mytniczych, nadanych jako regalia przed wejściem w życie ustawy drogowej z roku 1866. (§. 9. ustęp 8. ust. drog.), wyznaczy krajowa władza polityczna edyktalnie w „Gazecie Lwowskiej" termin do ich zgłoszenia celem przeprowadzenia rewizyi.

Wszelkie inne prawo do poboru myta nadane bez terminu na czas nieograniczony ustanie z końcem r. 1900, jeżeli do tego czasu nie zostanie odnowione w sposób, przepisany dla udzielania nowych koncesyi mytniczych (§. 9. ustęp 7. ust. drog.).

Koncesya mytnicza, w sposób powyższy udzielona, może być na żądanie strony interesowanej przedłużoną w myśl §. 9. ustęp 5. ust. drog. przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, ilekroć zachodzi potrzeba, jednak za każdym razem nie na dłużej, jak na czas ustanowiony w udzielonej koncesyi, jeżeli strona interesowana wykaże, że istnieją te same warunki, z powodu których udzielenie koncesyi nastąpiło, i że co do użycia dochodów z myta ściśle się stosowała do postanowień §. 32. ust. drog.

Prośba o odnowienie koncesyi ma być wniesioną do Wydziału krajowego co najmniej na sześć miesięcy przed jej upływem.

Przedłużona koncesya ogłoszoną będzie w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Oznaczenie miejsca dla stacyi mytniczej i rozstrzyganie sporów co do uwolnienia od myta należy do władz politycznych (§. 39. ust. drog.).

Strona prywatna, która ma prawo do poboru opłat mytniczych, bez względu na to, czy z prawa tego korzysta lub nie, winna przedmiot omycony utrzymywać w należytym stanie własnym kosztem aż do wygaśnięcia koncesyi (§. 32 ust. 2. ust. drog.).

W razie przeciwnym wykonane zostaną odnośne roboty na koszt i niebezpieczeństwo strony obowiązanej, a należytość, w terminie nie uiszczona, ściągniętą zostanie na mocy §. 41. ust. drog. drogą egzekucyi politycznej.

Ogólne przepisy mytnicze, o ile nie są zmienione ustawą drogową, mają i nadal moc obowiązującą, a to w myśl §. 9. ustawy z dnia 25. grudnia 1871. Dz. ust. kraj. Nr. 18. z r. 1872, art. II. ustawy z dnia 17. kwietnia 1874. Dz. ust. kraj. Nr. 35., tudzież odnośnych postanowień specyalnych ustaw co do poboru myta kopytkowego.

Zaniechanie drogi publicznej.

§. 16.

Każda droga publiczna nierządowa może być zaniechaną w sposób, przepisany §. 10. ustęp 1. ust. drog.

O ile zaniechana droga krajowa, powiatowa lub gminna I. klasy potrzebną jest dla komunikacyi publicznej, a nie została przeznaczoną do założenia lub urządzenia drogi publicznej innej kategoryi, ma być uznaną według

odnośnych postanowień ustawy drogowej (§. 5. względnie §. 37. punkt 5. i §. 35. ust. 5. ust. drog.) i niniejszego regulaminu (§. 4.) za drogę gminną II. klasy.

Postanowienia objęte §. 10. ust. drog. i powyższymi ustępami niniejszego paragrafu mają zastosowanie do zaniechania drogi publicznej jako takiej, nie tyczą się zatem częściowego zaniechania drogi, spowodowanego jej przełożeniem, sprostowaniem lub zmianą kierunku, jeżeli droga i nadal prowadzić ma przez te same miejscowości, które przedtem z sobą łączyła.

Sprzedaż gruntu drogi zaniechanej.

§. 17.

Grunt drogi zaniechanej, do publicznego użytku nie przeznaczony, ma być na podstawie formalnego kontraktu sprzedany lub zamieniony (§. 11. ust. drog.), a powstała stąd zmiana w księdze gruntowej i w katastrze uwidoczniona.

Wpis tytułu prawnego do katastru drogowego.

§. 18.

Darowizny, kontrakty kupna i sprzedaży, orzeczenia expropriacyjne, tudzież inne tytuły nabycia względnie pozbycia jak niemniej wszelkie specyalne tytuły prawne co do dróg wszelkich kategoryi jak n. p. ugody co do budowy lub przyszłego utrzymania mostu granicznego, zobowiązanie strony interesowanej przyczyniania się do utrzymania drogi lub pewnego przedmiotu drogowego (n. p. na mocy ustawy z dnia 23. stycznia 1891. Dz. u. kr. Nr. 20), umowy co do budowy i utrzymania grobel i wałów, po których drogi prowadzą i t. p. wciągnięte być winny do katastru drogowego (§. 37. punkt 10. ust. drog. i §. 53. regul.).

Koszta i zarząd dróg krajowych.

§. 19.

Koszta budowy i utrzymania dróg krajowych pokrywa fundusz krajowy §. 13. ust. drog.) przez Sejm wyznaczony (§. 33. ust. drog.).

Zarząd techniczny i ekonomiczny pomienionych dróg należy do Wydziału krajowego (§. 34. punkt 1. ust. drog.).

Wydział krajowy uprawniony jest jednak (§. 37. punkt 4. ust. drog.) poruczać w drodze delegacyi Wydziałowi powiatowemu nadzór nad budową i utrzymaniem dróg krajowych.

Bliższe szczegóły w tej mierze przepisze instrukcya Wydziału krajowego. Wydział powiatowy od poruczonego mu obowiązku uwolnić się nie może.

Koszta dróg powiatowych.

§. 20.

Koszta budowy i utrzymania dróg powiatowych ciężą przedewszystkiem na funduszach właściwego powiatu, zatem Rada powiatowa obowiązaną jest uchwalać corocznie (§§. 14. i 36. punkt 2. ust. drog.) potrzebną na cel powyższy dotacyę.

Oprócz dotacyi przez Radę powiatową uchwalonej — do funduszu dróg powiatowych, który jest funduszem samoistnym, wpływają dochody: z myta, ze sprzedaży niepotrzebnych gruntów i budynków drogi powiatowej, z datków dobrowolnych i przymusowych, zasiłków z funduszu krajowego, z datków z powodu niezwykłego zużywania dróg, ze sprzedaży narzędzi lub materyałów nieużytecznych, z wynagrodzenia szkód wskutek przekroczeń przepisów o policyi drogowej, z dochodów na podstawie specyalnych tytułów prawnych (§. 12. ust. drog.), i t. p. Jeżeli powyższe dochody mają specyalne przeznaczenie dla pewnej drogi lub dla pewnego przedmiotu drogowego, winny być w całości na ten cel użyte.

Uchwała Rady powiatowej, wyznaczająca fundusze potrzebne do budowy i utrzymania dróg powiatowych, winna być powziętą corocznie najpóźniej do końca grudnia roku poprzedniego i podana do wiadomości Wydziału krajowego w terminie oznaczonym Instrukcyą rachunkową.

Jeżeli Rada powiatowa nie wyznaczy funduszów, potrzebnych do budowy i utrzymania dróg powiatowych, natenczas uczyni to Wydział krajowy w sposób wskazany w §. 14. ustęp 2. ust. drog.

Koszta dróg gminnych.

§. 21.

Źródła funduszu dróg gminnych I. i II. klasy przepisuje §. 15. ust. drog.

Podstawą wymiaru prestacyi jest rodzina względnie partya, prowadząca samoistne gospodarstwo domowe.

Przez partyę rozumie się nie tylko rodzinę, ale także i każdą osobę, która prowadzi samoistne gospodarstwo domowe.

Wszelkie wątpliwości w powyższym względzie należy rozstrzygać w specyalnych razach na podstawie instrukcyi wydanej dla przeprowadzenia spisu ludności.

Spis rodzin względnie partyi.

Dla obliczenia prestacyi (§. 16. ust. drog.), jakiemi w ciągu roku rozporządzać można w gminie i na obszarze dworskim, stanowiącymi jedną gminę katastralnę, obowiązany jest miejscowy zarząd drogowy (§. 38. ust. 1. i 2. ust. drog.) układać (§. 17. ust. drog.) spisy rodzin względnie partyi, samoistne gospodarstwo domowe prowadzących.

Spisy te mają zawierać stosowne rubryki (według wzoru załączonego), w których zarząd drogowy uwidoczniać ma w swoim czasie prestacyę w robocie pieszej lub ciągłej dla każdej rodziny względnie partyi wyznaczoną (§. 16. i 36. ust. drog. i §. 25. ustęp 5. regul.) jako też przez nią względnie jej służbodawcę (§. 23. ustęp 1. ust. drog.) wykupioną (§. 18. ust. drog.) w naturze uiszczoną (§§. 20., 21. i 22. ust. 1. ust. drog.), po upływie roku spłaconą (§. 22. ustęp 2. i §. 38. ustęp 7. ust. drog.) lub też wykazaną Wydziałowi powiatowemu do odpisania względnie ściągnięcia tytułem przymusowego wykupna (§. 41. ustęp 2. i 3. ust. drog.).

Przy nazwiskach osób uwolnionych ustawą (§. 23. ustęp 2. ust. drog.) lub przez Wydział powiatowy (§. 23. ustęp 3. ust. drog.) od przyczyniania się do powinności drogowych należy zanotować, z jakiego tytułu prawnego są wolne lub na podstawie jakiego zarządzenia Wydziału powiatowego zostały uwolnione.

Spisy rodzin względnie partyi układane będą co trzy lata według stanu, jaki się znajdował w gminie i na obszarze dworskim dnia 31. grudnia roku poprzedniego. Ponieważ ilość rodzin, względnie partyi z czasem ulega zmianie, przeto spis powyższy, na trzechlecie sporządzony, ma być uzupełniany w następnych latach każdego trzechlecia zawsze według stanu, jaki się znajdował w gminie i na obszarze dworskim dnia 31. grudnia roku poprzedniego.

W ten sposób spis uzupełniony w ostatnim roku trzechlecia będzie zarazem nowym spisem na następne trzechlecie.

Spis pierwotny względnie uzupełniony wygotować należy w 2 egzemplarzach, z których jeden zatrzyma zarząd drogowy u siebie, drugi zaś prześle wraz z preliminarzem dla dróg gminnych II. klasy Wydziałowi powiatowemu (§. 22. ustęp 4. regul. drog.).

Równocześnie przedłoży zarząd drogowy Wydziałowi powiatowemu spis kontrybuentów, których — zdaniem jego z powodów przezeń podanych — należałoby uwolnić od prestacyi.

Uwolnienie od prestacyi.

Wydział powiatowy jest upoważniony (§. 23. ust. drog.) do zniżenia lub zupełnego odpisania pomienionej prestacyi tylko w wypadkach godnych uwzglę-

dnienia. W każdym razie ulgi powyższe mają być w całości zastosowane, jeżeli kontrybuent do prestacyi obowiązany z powodu niezdolności do pracy wskutek słabości lub wieku sam jej odrobić nie może i pomiędzy domownikami nie ma nikogo, ktoby go w wykonaniu roboty mógł zastąpić, a przytem nie posiada środków do jej wykupna.

Preliminarz zwykłych robót i dostaw dla dróg gminnych II. klasy.

§. 22.

Za podstawę do wykonania robót i dostaw, dla dróg gminnych II. klasy potrzebnych, służy preliminarz drogowy.

Preliminarz dla dróg gminnych II. klasy sporządzić winien zarząd drogowy podług wzorów i informacyi udzielonych przez Wydział powiatowy na podstawie instrukcyi Wydziału krajowego.

Preliminarz zwykłych robót i dostaw w następnym roku wykonać się mających łącznie z preliminarzem pokrycia potrzeb odnośnych winien być najpóźniej do 1. listopada każdego roku poprzedniego sporządzony i wraz ze spisem (§. 21. regul.) przez ośm dni złożony w kancelaryi gminnej do przejrzenia przez kontrybuentów gminy i obszaru dworskiego.

Najpóźniej do 15. listopada preliminarz ten ma być przedłożony Wydziałowi powiatowemu, który go zbada i z mocy §. 37. punkt 2. ust. drog. w całości zatwierdzi lub stosownie zmieni.

§. 23.

Jeżeli w pewnej miejscowości oprócz dróg gminnych II. klasy znajdują się także drogi gminne I. klasy, Wydział powiatowy zatwierdzając preliminarz oznaczy zarazem w myśl §. 19. ust. drog., jaka ilość prestacyi w naturze ma być użytą w ciągu roku na rzecz dróg gminnych II. klasy.

Reszta prestacyi, o ile nie zostaną wykupione, przypada na rzecz dróg gminnych I. klasy.

Wykupno prestacyi.

§. 24.

Gdy z mocy §. 18. ust. drog. każdy, do prestacyi obowiązany, może się od niej wykupić do końca lutego każdego roku na podstawie ceny dnia pieszego, ustanowionej przez Radę powiatową względnie Wydział krajowy, przeto w razie częściowego lub całkowitego wykupna prestacyi, także na rzecz dróg

gminnych II. klasy przeznaczonych, należy miejscowemu zarządowi drogowemu udzielić bonifikacyę w stosunku do ilości dni wykupionych.

§. 25.

Ustanowione ceny wykupna dnia pieszego w powiecie mogą być stosownie do warunków lokalnych dla różnych miejscowości różne.

Ceny ustanowić się mające przez Radę powiatową w regule do końca grudnia przed nowym okresem, który w myśl §. 36. p. 4. ust. drog. najwyżej 3 lata wynosić może, winne być podane bezzwłocznie do wiadomości zarządów drogowych i Wydziału krajowego.

Jeżeli miejscowy zarząd drogowy o cenach ustanowionych na nowy okres nie zostanie zawiadomiony najdalej do końca stycznia, kontrybuenci mają prawo wykupienia się w czasie oznaczonym (§§. 24. i 26. regul.) na podstawie cen dotychczas obowiązujących.

Jeżeli Rada powiatowa do końca stycznia nie poweźmie uchwały o cenach, natenczas dokona tej czynności Wydział krajowy (§. 35. ustęp 4. ust. drog.).

Po otrzymaniu uchwały, winien miejscowy rzarząd drogowy ogłosić należycie cenę wykupna mieszkańcom gminy i obszaru dworskiego (§. 38. ustęp 5. ust. drog.). Tak samo ogłosić winien zarząd drogowy otrzymaną uchwałę Rady powiatowej nakładającą z mocy §. 36. ust. drog. obowiązek odrobienia jednego dnia ciągłego zamiast dwóch dni pieszych.

§. 26.

Prestacya, do końca lutego niewykupiona, winna być na żądanie zarządu drogowego w ciągu roku w naturze odrobiona (§§. 18. i 22. ustęp 1. ust. drog.).

Odrabianie prestacyi.

§. 27.

Kolej, w jakiej i dzień, w którym kontrybuenci powoływani być mają w ciągu roku do wykonywania roboty prestacyjnej oraz rodzaj tej roboty bądź około drogi lub mostu bądź też w lesie, kamieniołomie, kopalni piasku i t. p. uskuteczniać się mającej, przepisuje zarząd drogi odnośnej oraz wyznacza tych kontrybuentów, którzy obowiązani są do uiszczenia prestacyi ciągłej (§. 25. regul.) czy to do dowozu materyału drewnianego, czy też do dostawy kamienia, piasku lub innych materyałów, potrzebnych do budowy lub utrzymania drogi, przyczem w myśl §. 20. ustęp 2. ust. drog. wolno zarządowi

drogi użyć roboty ciągłej i pieszej do przygotowania i dostawy materyałów, znajdujących się w innej miejscowości z warunkiem, że dostawa ta uskutecznioną być może w ciągu jednego dnia.

§. 28.

W myśl postanowienia §. 20. ustęp 1. ust. drog. obowiązaną jest władza zarządzająca drogą względnie organ przez nią upoważniony oznaczyć dla każdej roboty tak pieszej jak też ciągłej w pierwszym rzędzie robotę na wymiar, w jednym dniu przez kontrybuenta uskutecznić się mającą.

Podstawą do oznaczenia roboty na wymiar ma być ilość roboty, jaka w ciągu jednego dnia z uwzględnieniem różnicy pomiędzy letnią i zimową porą roku oraz z uwzględnieniem potrzebnego wypoczynku przeto z jednej strony bez przeciążenia z drugiej zaś bez marnowania czasu zdolnemi do pracy siłami wykonaną być może.

W razie wniesienia reklamacyi przeciw oznaczonemu wymiarowi roboty, orzekać należy na podstawie zasady powyżej określonej.

Reklamacya nie wstrzymuje wykonania zakwestyonowanej roboty. Jeżeli zaś reklamacya odniesie skutek, należy się stronie odpowiednie wynagrodzenie.

Robotę podług dni liczoną dopuszczać należy tylko tam, gdzie robota wymiarowa nie da się zastosować.

W tym wypadku oznaczyć winien zarząd drogowy stosownie do lokalnych warunków porę dnia, kiedy robota ma się rozpocząć i kończyć.

§. 29.

Przy odrabianiu prestacyi w naturze fachowi robotnicy jak n. p. cieśle, murarze, kamieniarze i t p. mają być użyci, jeśli zachodzi potrzeba, do robót ich rzemiosłu właściwych.

Powołani przez zarząd drogi do odrobienia prestacyi ciągłej winni ją uskutecznić takim inwentarzem pociągowym, jaki posiadają, wszakże ci, którzy posiadają konie i inny inwentarz pociągowy, mają odrobić prestacyę ciągłą tylko końmi.

Posiadaczowi tylko jednej sztuki bydła pociągowego (n. p. jednego konia) dzień nią odrobiony liczy się za cały dzień ciągły.

§. 30.

Jako dowód należycie uiszczonej prestacyi w robocie lub pieniądzach służyć będzie pokwitowanie, jakie kontrybuentowi przez zarząd drogowy zostanie wydane.

Bliższe szczegóły zawierać będzie instrukcya Wydziału krajowego (§. 35. ustęp 1. ust. drog.).

§. 31.

Jeżeli kontrybuent nie wykupi się od prestacyi w terminie oznaczonym lub na wezwanie prestacyi wcale nie odrobi, albo nie w sposób wskazany w §§. 27., 28. i 29. regul., natenczas może władza zarządzająca drogą z mocy §. 22. ustęp 1. ust. drog. wykonać potrzebną robotę pieszą lub ciągłą na koszt i niebezpieczeństwo obowiązanego i ewentualnie za pośrednictwem władzy politycznej ściągnąć od niego poniesione przez to wydatki.

§. 32.

Zarząd drogowy obowiązany jest pod własną odpowiedzialnością (§. 38. ustęp 11. ust. drog.) czuwać nad tem, ażeby prestacye wykonywane były tylko przez osoby do tego uzdolnione (§. 21. ustęp 2. ust. drog.), tudzież ażeby używane były w sposób należyty i nie ulegały marnowaniu wskutek niewłaściwie zarządzonej albo źle lub niedbale wykonanej roboty, dozorować w tym celu osobiście lub przez odpowiednich zastępców wykonywanie robót i dostaw oraz prowadzić dokładną ewidencyę użytych w ciągu roku prestacyi (§. 21. regul.).

Również obowiązany jest zarząd drogowy pod własną odpowiedzialnością używać prestacyi tylko do robót objętych preliminarzem przez Wydział powiatowy zatwierdzonym.

Preliminarz nadzwyczajnych robót i dostaw dla dróg gminnych II. klasy.

§. 33.

Jeżeli w ciągu roku wykonane być muszą na drogach gminnych II. klasy nadzwyczajne roboty i dostawy, które w zwykłym preliminarzu (§. 22. regul.) nie mogły być przewidziane, winien zarząd drogowy sporządzić preliminarz dodatkowy i przed rozpoczęciem uzyskać od Wydziału powiatowego przyzwolenie na ich wykonanie.

Roboty niecierpiące zwłoki, zarządzone wskutek potrzeb nagłych, zanim preliminarz dodatkowy mógł być przedłożony Wydziałowi powiatowemu, winien zarząd drogowy wykazać do dni 14 po ich ukończeniu Wydziałowi powiatowemu i usprawiedliwić przy tem wydatki na ten cel poniesione, bądź w pieniądzach, bądź też w prestacyach w naturze.

§. 34.

Postanowienia, powyższymi paragrafami objęte, tyczą się wykonywania tak prestacyi zwyczajnych w ustępie 1. §. 16. ust. drog. wymienionych jak i prestacyi nadzwyczajnych, które Rada powiatowa z mocy ustępu 2. pomienionego paragrafu na rzecz kosztowniejszej budowy lub rekonstrukcyi drogi gminnej I. lub II. klasy uchwalić może.

Uchwała Rady powiatowej, nakładająca prestacyę nadzwyczajną, winna być ogłoszoną w odnośnych miejscowościach przynajmniej na dwa miesiące przed rozpoczęciem roku.

§. 35.

Potrzeby dróg gminnych II. klasy nieopędzone prestacyami, pokryte być mają innymi dochodami miejscowego funduszu dróg pomienionych.

Inne dochody miejscowego funduszu drogowego.

§. 36.

Do miejscowego funduszu dróg gminnych II. klasy wpływają oprócz prestacyi dochody z innych jeszcze źródeł jak n. p. z myta, ofiar dobrowolnych bądź w pieniądzach bądź też w robociźnie, materyale i gruntach, datków przymusowych, datków z powodu niezwykłego zużycia drogi, dochody ze sprzedaży gruntów niepotrzebnych dla drogi gminnej II. klasy, ze sprzedaży narzędzi i materyałów nieużytecznych, z wynagrodzenia szkód wyrządzonych na drogach gminnych II. klasy, z zasiłków z powiatowego funduszu dróg gminnych (§§. 38. i 41. regul.) i t. p.

§. 37.

Z miejscowego funduszu dróg gminnych II. klasy pokryte być mają także wydatki na miejscową służbę drogową i na narzędzia drogowe, do miejscowego użytku służące, a nie należące do zwykłych narzędzi gospodarczych, których dostarczają sami robotnicy prestacyę odbywający.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu drogowego mają specyalne przeznaczenie dla pewnej drogi lub pewnego przedmiotu drogowego, winny być w całości na ten cel użyte.

§. 38.

Jeżeli prestacye i inne zródła miejscowego funduszu dróg gminnych II. klasy (§. 36. regul.) nie wystarczają na pokrycie wydatków koniecznych do utrzymania tych dróg w stanie do komunikacyi publicznej przydatnym (§. 38. ustęp 3. ust. drog.), w pierwszym zaś rzędzie na opędzenie kosztów materyału potrzebnego do utrzymania lub odbudowania mostów na tych drogach, natenczas na żądanie zarządu drogowego oraz po zbadaniu stanu rzeczy przez Wydział powiatowy i przekonaniu się o rzeczywistej potrzebie pokryty będzie niedobór zasiłkiem z powiatowego funduszu dróg gminnych w myśl §§. 15. i 25. ustęp 2. ust. drog. tudzież §. 41. regul.

Jeżeliby miejscowy fundusz dróg gminnych II. klasy nie rozporządzał w ciągu roku oprócz prestacyi żadnymi innymi funduszami, natenczas zarząd pomienionych dróg żądać może od Wydziału powiatowego na niezbędne potrzeby udzielenia odpowiedniej zaliczki do wyrachowania z powiatowego funduszu dróg gminnych.

Sposób prowadzenia kasy i rachunków miejscowego funduszu dróg gminnych, który jest funduszem samoistnym, określi instrukcya Wydziału krajowego (§. 35. ustęp 1. ust. drog.).

Powiatowy fundusz dróg gminnych.

§. 39.

Powiatowy fundusz dróg gminnych powstaje:

1. z dziesięcioprocentowego (§. 24. ustęp 1. ust. drog.) a w gminach miejskich objętych ustawą gminną z r. 1889. z sześcioprocentowego (§. 43. lit. *d*. ust. drog.) dodatku do podatków bezpośrednich.

Jeśli ustawodawstwo krajowe stosownie do art. XIII. ustawy z 25. października 1896. Dz. u. p. Nr. 220. zarządzi uwolnienie podatku osobistodochodowego od wszelkich dodatków kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających, należy podatek osobistodochodowy uwolnić także od dodatków tu wymienionych.

2. z dochodów z wykupna i spłat prestacyi, przeznaczonych dla dróg gminnych I. i II. klasy (§. 24. ustęp 2. ust. drog.);

3. z wszelkich innych dochodów, przeznaczonych na rzecz dróg gminnych I. klasy analogicznie do §. 36. regul.;

4. z kar od członków miejsc. zarządu drogowego (§. 38. punkt 10. ust. drog.) i wreszcie

5. z innych dochodów płynących na rzecz tego funduszu.

§. 40.

Preliminarz powiatowego funduszu dróg gminnych uchwala Rada powiatowa (§. 37. punkt 3. ust. drog.).

Jeżeli zwyczajne zasoby powiatowego funduszu dróg gminnych nie wystarczają na pokrycie wydatków, z tego funduszu ponieść się mających, natenczas obowiązaną jest Rada powiatowa (§§. 26. i 36. punkt 3. ust. drog). uchwalić potrzebną dotacyę z innych funduszów powiatowych, a w braku tychże nałożyć stosowne dodatki do podatków bezpośrednich z ograniczeniem wymienionem w §. 39. punkt 1.

Uchwała Rady powiatowej, tycząca się wyznaczenia na rok następny powyższej dotacyi, winna być powziętą corocznie najpóźniej do końca grudnia roku poprzedniego i podana niezwłocznie do wiadomości Wydziału krajowego.

Jeżeli Rada powiatowa nie uchwali w powyższym terminie dotacyi, potrzebnej na rzecz powiatowego funduszu dróg gminnych, natenczas z mocy §. 35. ust. drog. zaradzi temu Wydział krajowy stosownie do postanowień §. 22. ustawy o Repr. pow. w brzmieniu ustawy z dnia 17. czerwca 1874. Dz. u. kraj. Nr. 52.

§. 41.

Powiatowy fundusz dróg gminnych ponosić będzie wszystkie wydatki, połączone z budową i należytem utrzymaniem dróg gminnych I. klasy, o ile na ten cel nie wystarczają prestacye (§§. 15., 19. i 25. ustęp 1. ust. drog. i §. 23. ustęp 2. regul.).

Również pokryte być mają z powiatowego funduszu dróg gminnych niedobory miejscowego funduszu dróg gminnych II. klasy (§. 38. regul.), nieopędzone prestacyami i innymi dochodami tegoż funduszu (§. 36. regul.) szczególnie zaś:

a) koszta zakupna materyału, potrzebnego na utrzymanie i odbudowę mostów i poręczy;

b) koszta wywłaszczenia gruntów, kamieniołomów, kopalń piasku i t. p.;

c) koszta zakupna żelaziwa, potrzebnego do budowy mostów niemniej też koszta robót, wymagających specyalnych wiadomości zawodowych i wogóle

wszystkie wydatki w gotówce, potrzebne na rzecz budowy, uregulowania i utrzymania dróg gminnych II. klasy nie wyłączając kosztów spowodowanych nadzwyczajnemi klęskami elementarnemi.

Nadto ponosić będzie powiatowy fundusz dróg gminnych wydatki, przeznaczone na wspólne potrzeby dróg gminnych I. i II. klasy w obrębie całego powiatu, a niedające się rozdzielić na miejscowe fundusze drogowe a to:

a) płace powiatowych drożników, ustanowionych dla dozoru dróg gminnych I. i II. klasy i w ogólności wydatki połączone z opłacaniem powiatowej służby drogowej, potrzebnej do skutecznego nadzoru nad budową i utrzymaniem rzeczonych dróg w obrębie całego powiatu;

b) koszta zakupna i konserwacyi narzędzi drogowych, potrzebnych do wykonywania i utrwalania robót na drogach gminnych w obrębie całego powiatu;

c) koszta wzorów i druków, potrzebnych dla skutecznej administracyi dróg gminnych I. i II. klasy oraz dla kontroli nad funduszami dróg gminnych II. klasy.

Wreszcie z powyższego funduszu wyznaczyć może Wydział powiatowy w wyjątkowych wypadkach miejscowemu zarządowi drogowemu lub jednemu z jego członków bądź stałe bądź jednorazowe wynagrodzenie (§. 38. ustęp końcowy ust. drog. i §. 51. ustęp 1. reg.).

§. 42.

Powiatowy fundusz dróg gminnych jest funduszem samoistnym, którym z mocy §. 37. punkt 3. ust. drog. zarządza Wydział powiatowy.

Sposób prowadzenia rachunków powyższego funduszu określi instrukcya Wydziału krajowego (§. 35. ustęp 1. ust. drog.).

Wyjątkowe postanowienia tyczące się miast, dla których wydaną została ustawa gminna z r. 1889.

§. 43.

W 30tu gminach miejskich, dla których wydaną została ustawa gminna z 13. marca 1889. (Dz. u. k. Nr. 24.), prestacye w naturze zamienione być mają z mocy § 43 ust. drog. na ekwiwalent w pieniądzach.

W tym celu ogólna suma dni prestacyjnych, któreby według spisu obowiązanych do prestacyi w ciągu roku do odrobienia przypadały, ma być

pomnożona przez cenę wykupna, uchwałą Rady powiatowej względnie Wydziału krajowego ustanowioną.

Powstałą w ten sposób ogólną należytość pieniężną rozłoży Rada gminna — o ile ustawodawstwo krajowe tymczasem nie zarządzi coś innego — równo t. j. według jednakowej stopy procentowej na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie.

Wysokość powyższego dodatku do podatków bezpośrednich nie ulega ograniczeniu przepisanemu §. 86. ust. gm. z r. 1889.

Nałożony dodatek winien być ściągany w sposób przepisany w §. 92. powyższej ust. gm. przez c. k. Urząd podatkowy, który wypłacać go będzie do rąk zarządu drogowego (§. 38. ustęp 2. ust. drog.) na rzecz miejscowego funduszu dróg gminnych.

Oprócz powyższego dodatku wypłacać będzie w tych miastach c. k. Urząd podatkowy kasie miejskiej na rzecz miejscowego funduszu dróg gminnych z ustanowionego w §. 24. ust. drog. dziesięcioprocentowego dodatku do podatków bezpośrednich cztery procent tychże podatków (§. 39. punkt 1. regul.).

Jeżeli zwyczajne zasoby miejscowego funduszu dróg gminnych, do którego wpływają oprócz powyższych dodatków także dochody ewentualnie z kopytkowego i z innych źródeł (§§. 36. i 39. punkt 3. reg.), przeznaczonych na rzecz dróg gminnych I. i II. klasy, nie wystarczają na opędzenie wydatków, połączonych z budową i należytem utrzymaniem dróg pomienionych, natenczas obowiązaną jest Rada gminna na pokrycie niedoborów wyznaczyć dotacyę z innych funduszów miejskich, a w braku tychże uchwalić odpowiedni dodatek do podatków bezpośrednich (porównaj §. 39. punkt 1.).

Uchwała Rady gminnej co do ekwiwalentu prestacyjnego i ewentualnego dodatku na pokrycie niedoborów miejscowego funduszu dróg gminnych winna być powziętą przynajmniej na miesiąc przed rozpoczęciem nowego roku i przedłożoną wraz ze spisem rodzin względnie partyi i preliminarzem drogowym bezzwłocznie Wydziałowi powiatowemu (§. 22. regul.) i za pośrednictwem tegoż Wydziałowi krajowemu (§. 77. ust. gm. z r. 1889.).

Gdyby Rada gminna powyższej uchwały w terminie oznaczonym nie powzięła, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić kwotę odnośną w budżet gminny i nałożyć na jej pokrycie z mocy §. 76. ust. gm. z roku 1889. stosowny dodatek do podatków bezpośrednich.

Zasiłki z funduszu krajowego.

§. 44.

Na podstawie postanowień §. 28. ustawy drogowej i specyalnych uchwał Sejmu krajowego wydaje Wydział krajowy szczegółowe

przepisy o subwencyonowaniu dróg i zasilaniu powiatowych funduszów drogowych.

Datki z powodu niezwykłego zużycia dróg.

§. 45.

Wydział powiatowy, gdy idzie o drogę powiatową lub gminną, winien obliczyć wysokość datku, który strona interesowana z mocy §. 30. ust. drog. z powodu niezwykłego zużywania drogi transportami uiścić względnie uiszczać jest obowiązaną. Zobowiązaną zaś jest do tego datku wówczas, jeżeli na drodze nie ma wcale myta drogowego lub też fury nie przejeżdżają przez rogatkę postawioną dla poboru powyższego myta.

Wysokość tego datku ma być zastosowaną do tej miary, w jakiej niezwykłe zużycie drogi powiększa koszta jej utrzymania.

Obok sposobu obliczenia wskazanego szczegółowo w postanowieniu §. 30. ustęp 3. ustawy drogowej zastosować można według wyraźnego brzmienia tegoż postanowienia także inne sposoby prowadzące do oznaczenia wysokości powyższego datku, a zwłaszcza zaleca się w tym względzie sposób w dotychczasowej praktyce już wypróbowany, według którego należy zestawić z budżetów i zamknięć rachunkowych:

a) przeciętny koszt zwykłego utrzymania drogi odnośnej w ostatnich trzech latach przed rozpoczęciem niezwykłego jej zużywania,

b) koszta rzeczywiście poniesione w czasie zużywania drogi transportami wliczając do nich wartość użytych prestacyi, materyałów, wydanej gotówki i t. p. ewentualnie zaś także

c) koszta, których droga z powodu wspomnianego wyżej zużywania jeszcze wymaga dla doprowadzenia jej do stanu normalnego.

Suma kosztów pod lit. *a)* potrącona od sumy pod lit. *b)* i *c)* daje różnicę, która jest miarą wysokości datku, przypadającego od strony interesowanej za niezwykłe zużycie drogi.

Wydział powiatowy może zawrzeć ze stroną interesowaną, — zanim orzeczenie wydane zostanie, — dobrowolną umowę co do uiszczenia jednorazowego datku na rzecz drogi powiatowej lub gminnej względnie datku peryodycznie aż do ukończenia transportów uiszczać się mającego.

Zawarta umowa ma być przedłożoną Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia w myśl §. 35. ustęp 1. ust. drog.

Jeśliby Wydział powiatowy uznał za stosowne wcale nie przeprowadzać ze stroną interesowaną pertraktacyi albo przeprowadzona pertraktacya nie

doprowadziła do pożądanego rezultatu, winien Wydział powiatowy przedłożyć sprawę z odnośnymi dowodami, aktami tudzież planem sytuacyjnym Wydziałowi krajowemu do dalszego postępowania w myśl 2. ustępu §. 30. ust. drog.

Roboty spowodowane klęskami elementarnemi.

§. 46.

Uchwała Rady powiatowej, wyznaczająca z mocy §. 31. ust. drog. miejscowości, które i kolejny porządek, w jakim miejscowości te obowiązane są do wykonywania nagłych robót drogowych, spowodowanych klęską elementarną, ma być podaną do wiadomości Wydziału krajowego tudzież odnośnych gmin i obszarów dworskich i obowiązywać będzie tak długo, dopóki w tym względzie nowa uchwała powziętą nie zostanie.

Tak samo ceny robocizny powyższej, które również podane być mają do wiadomości gmin i obszarów dworskich za pośrednictwem miejscowego zarządu drogowego, uważane będą tak długo za obowiązujące, dopóki nowe ceny oznaczone nie zostaną.

Ceny ustanowione przez Wydział powiatowy podać należy do wiadomomości Wydziału krajowego.

Gmina i obszar dworski, jedną miejscowość stanowiące, mają dostarczać zdolnych do pracy robotników w takim stosunku, w jakim są obowiązane w myśl §. 16. ust. drog. do odrabiania w ciągu roku prestacyi drogowych.

Gdyby potrzebne roboty przechodziły siły, jakich miejscowość dostarczyć jest w stanie, powołani będą za wynagrodzeniem mieszkańcy najbliższych z kolei miejscowości.

Postanowienia §. 22. ustęp 1. ust. drog. i §. 31. regul. co do wykonywania robót na koszt i niebezpieczeństwo zobowiązanych mają i tutaj zastosowanie.

O zakresie działania Reprezentacyi i władz w sprawach drogowych, o ile nie jest oznaczony w paragrafach poprzednich.

a) Zarząd dróg gminnych II. klasy.

§. 47.

W myśl §. 38. ustęp 1. ust. drog. naczelnik gminy razem z przełożonym obszaru dworskiego stanowią zarząd dróg gminnych II. klasy.

Jeżeli dla jakiejkolwiek przyczyny naczelnik gminy nie urzęduje, wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą na jego zastępcę.

§. 48.

Członkowie zarządu drogowego winni porozumieć się ze sobą co do sposobu, miejsca i czasu odbywania konferencyi w sprawach dróg gminnych jak niemniej co do prowadzenia rachunków, kasy, korespodencyi, czynności manipulacyjnych, co do podpisywania wszelkich aktów z zarządu drogowego wychodzących i t. d.

O wyniku porozumienia winien zarząd drogowy donieść Wydziałowi powiatowemu w czasie przez tenże Wydział oznaczonym.

W braku porozumienia w terminie powyższym wyda odpowiednie zarządzenie Wydział powiatowy.

W razie różnicy zdań między członkami powyższego zarządu decyduje Wydział powiatowy.

W miejscowościach, w których obszar dworski wcielony jest do gminy, zarząd drogowy należy do zakresu działania zwierzchności gminnej względnie magistratu (§. 38. ustęp 2. ust. drog.). Tenże zarząd drogowy obraduje kolegialnie, a do ważności uchwał potrzebną jest obecność najmniej trzech członków zwierzchności gminnej względnie magistratu. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga naczelnik gminy względnie burmistrz.

§. 49.

Zarząd drogowy, do którego należy cała techniczna i ekonomiczna administracya dróg gminnych II. klasy, obowiązany jest utrzymywać ewidencyę tych dróg i starać się w myśl postanowień ustawy drogowej i niniejszego regulaminu, aby drogi te zostały uporządkowane i były utrzymywane w stanie dobrym i bezpiecznym dla komunikacyi publicznej.

Również obowiązany jest miejscowy zarząd drogowy wykonywać czynności dotyczące dróg gminnych I. klasy, o ile przekazane są temuż zarządowi bądź ustawą drogową bądź też rozporządzeniami, wydanemi w tym względzie przez Wydział powiatowy z mocy §. 37. ustęp 1. ust. drog.

Z końcem każdego roku, zaś w gminach miejskich pobierających myto kopytkowe w terminie, oznaczonym w koncesyi odnośnej, winien zarząd drogowy przedkładać Wydziałowi powiatowemu rachunki roczne dochodów i wydatków miejscowego funduszu drogowego.

Rachunki, przedłożone przez wyżej wspomniane gminy miejskie, opatrzy Wydział powiatowy, po ich zbadaniu, stosownemi uwagami i przedstawi je Wydziałowi krajowemu najpóźniej w trzy miesiące po upływie każdego roku administracyjnego do ocenienia, czyli gmina uczyniła zadość warunkom koncesyi oraz postanowieniom ustawy drogowej.

§. 50.

W razie spostrzeżonego naruszenia całości drogi publicznej (krajowej, powiatowej lub gminnej), obowiązany jest miejscowy zarząd drogowy pod własną odpowiedzialnością bezzwłocznie donieść o tem Wydziałowi powiatowemu (§. 61. regul.).

§. 51.

Urząd członka zarządu drogowego jest bezpłatny. Może jednak Wydział powiatowy w nadzwyczajnych wypadkach przyznać wyjątkowo członkom zarządu drogowego jednorazowe lub stałe wynagrodzenie.

Przeciw członkom miejscowego zarządu drogowego, przekraczającym lub zaniedbującym swoje obowiązki, mają zastosowanie środki dyscyplinarne, wskazane w § 38. ustęp 9. ust. drog. tudzież w ustawie gminnej względnie ustawie o obszarach dworskich.

Niezależnie od tego, odpowiedzialny jest każdy członek zarządu drogowego za szkodę wyrządzoną funduszowi drogowemu wskutek zaniedbania swego obowiązku (§. 38. ustęp 11. ust. drog.).

b) Wydział powiatowy.

§. 52.

Wydział powiatowy, który z mocy §. 37. punkt 1. ust. drog. prowadzi cały techniczny i ekonomiczny zarząd dróg powiatowych i gminnych I. klasy, starać się winien, aby wszystkie te drogi, przy odpowiedniem użyciu odnośnych funduszów, były racyonalnie budowane i zawsze w dobrym stanie utrzymywane.

Po upływie roku obowiązany jest Wydział powiatowy przedkładać Radzie powiatowej rachunki roczne rzeczywistych dochodów i wydatków funduszu, przeznaczonego na drogi powiatowe i osobno powiatowego funduszu dróg gminnych.

Rachunki powyższe tudzież ogólny wykaz dochodów i wydatków miejscowych funduszów drogowych winien Wydział powiatowy przedkładać za każdy rok także Wydziałowi krajowemu.

Bliższe szczegóły w tej mierze przepisze instrukcya rachunkowa Wydziału krajowego (§. 35. ust. 1. ust. drog.).

§. 53.

Celem skutecznego zarządzania drogami powiatowemi i gminnemi I. klasy tudzież należytego nadzoru nad drogami gminnemi II. klasy, winien Wydział powiatowy najdalej do lat sześciu sporządzić kataster tych dróg.

Bliższe wskazówki co do sposobu sporządzania i utrzymywania w ewidencyi katastru, poda Wydział krajowy w instrukcyi osobnej.

Jeżeli przy sporządzeniu katastru przekona się Wydział powiotowy, że co do pewnych parcel stan faktyczny nie jest zgodny z księgami gruntowemi tudzież mapami katastralnemi i wypracowaniami odnoszącemi się do utrzymania w ewidencyi katastru podatku gruntowego, natenczas obowiązany jest Wydział powiatowy postarać się o uporządkowanie sprawy w myśl przepisów.

§. 54.

W wykonaniu nadzoru, przysługującego Wydziałowi powiatowemu w myśl §. 37. punkt 2. ust. drog., obowiązany jest tenże czuwać nad tem, ażeby drogi gminne II. klasy w obrębie całego powiatu w myśl §. 38. ustęp 3. ust. drog. i §. 49. regul. zostały uporządkowane i w dobrym stanie były utrzymywane.

W tym celu winien Wydział powiatowy na mocy wyżej powołanych postanowień, nie tylko kierować czynnościami miejscowego zarządu drogowego, odnoszącemi się do budowy i utrzymywania dróg gminnych II. klasy z uwzględnieniem stosunków miejscowych, ale także zorganizować i wykonywać stale kontrolę nad temi czynnościami, przedsiębrać w razie zaniedbania onych stosowne środki zaradcze i poruczać w miarę uznanej potrzeby nadzór nad poszczególnemi sprawami drogowemi specyalnym delegatom, których w myśl §. 37. ust. o Repr. pow. pod własną odpowiedzialnością także z poza grona swego mianować może.

Dla tem lepszego nadzoru nad budową i utrzymaniem dróg gminnych II. klasy podzielić może Wydział powiatowy cały obszar powiatu na odpowiednie okręgi drogowe, z jednej lub więcej miejscowości złożone i nadzór nad

drogami pomienionemi w tychże okręgach poruczać komitetom lub delegatom, przez siebie mianowanym.

§. 55.

W szczególności winien Wydział powiatowy udzielać miejscowym zarządom drogowym potrzebnych wskazówek i być im pomocnym przy układaniu i utrzymywaniu przepisanych niniejszym regulaminem ewidencyi, preliminarzów, rachunków i t. d., czuwać nad wczesnem i należytem wykonaniem robót na drogach gminnych, nad zaprowadzeniem odpowiedniej służby drogowej i t. d.

§. 56.

Z końcem roku obowiązany jest Wydział powiatowy zdawać sprawę Radzie powiatowej o zarządzonych przez siebie w ciągu roku środkach, zmierzających do stopniowej poprawy dróg gminnych II. klasy oraz o rezultatach, osiągniętych w stanie dróg pomienionych w skutek zarządzeń powyższych.

§. 57.

Objęcie dróg gminnych II. klasy w bezpośredni zarząd Wydziału powiatowego, na mocy postanowienia §. 38. ustęp 12. ust. drog. poprzedzić winno komisyonalne zbadanie stanu rzyczy na miejscu. O terminie, w tym celu wyznaczonym, zawiadomić należy polityczną władzę powiatową celem ewentualnego wzięcia udziału w komisyi.

§. 58.

Objąwszy bezpośredni zarząd dróg gminnych II. klasy, wskaże Wydział powiatowy naczelnikowi gminy a względnie przełożonemu obszaru dworskiego czynności, które i nadal wykonywać będą i w czem mają mu być pomocni przy prowadzeniu zarządu powyższego.

Naczelnik gminy i przełożony obszaru dworskiego obowiązani są stosować się ściśle do odnośnych poleceń Wydziału powiatowego.

§. 59.

O objęciu bezpośredniego zarządu dróg gminnych II. klasy winien Wydział powiatowy bezzwłocznie zawiadomić Wydział krajowy.

§. 60.

Ponieważ w gminach miejskich, objętych ustawą gminną z r. 1889, do magistratu jako miejscowego zarządu drogowego należy cała administracya techniczna i ekonomiczna wszystkich dróg gminnych publicznych tak II. jak i I. klasy, przeto w tych gminach z mocy §. 43. lit. b) ust. drog. postanowienia, poprzednimi paragrafami objęte, a tyczące się zarządu i nadzoru nad drogami gminnemi II. klasy, mają zastosowanie także i do dróg gminnych I. klasy.

§. 61.

W razie sporu o naruszenie całości drogi publicznej, winien Wydział powiatowy, zanim z mocy §. 37. punkt 7. ust. drog. wyda orzeczenie w tym przedmiocie, przedewszystkiem zbadać stan rzeczy na miejscu i przesłuchać stronę przeciwną, jeśli zjawi się na wezwanie.

Strona prywatna, uznana prawomocnem orzeczeniem za winną naruszenia całości drogi publicznej, ponieść ma wszystkie koszta sporu, które w razie potrzeby ściągnięte będą stosownie do postanowień §. 41. ust. drog., na podstawie Ces. rozp. z 20. kwietnia 1854. Dz. u. p. Nr. 96., w drodze egzekucyi politycznej.

c) Rada powiatowa.

§. 62.

Rada powiatowa na mocy §. 41. ustęp 3. ust. drog. odpisać może kontrybuentowi zaległość w spłacie prestacyi drogowej w wypadku godnym uwzględnienia. Tyczy się to zwłaszcza takiego kontrybuenta, który nie mógł jej odrobić z powodu słabości, ani też wysłać zastępcy w myśl §. 21. ust. drog., a ściągnięciu prestacyi w pieniądzach stoją na przeszkodzie te same względy, które dają dostateczną podstawę do odpisania zaległego podatku.

d) Wydział krajowy.

§. 63.

Wydział krajowy wykonuje w myśl §. 35. ustawy drogowej naczelną kontrolę nad gospodarstwem drogowem reprezentacyi i władz autonomicznych w całym kraju, wydaje potrzebne w tym celu przepisy i zastosowuje środki odpowiednie w granicach ustaw obowiązujących i specyalnych uchwał Sejmu krajowego.

Przedstawienia i odwołania się do wyższej władzy.

§. 64.

Wszystkie przedstawienia i odwołania się do wyższej władzy autonomicznej winny być wniesione w ciągu 14 dni do tej władzy, która orzeczenie wydała, lub jest organem wykonawczym reprezentacyi, która uchwałę powzięła. Jeżeli reprezentacya lub władza, która orzeczenie wydała, uważa odwołanie się do wyższej władzy za słuszne, natenczas przyjąć je może jako przedstawienie i zmienić swą pierwotną decyzyę, o ile nią nie przyznano komu innemu jakiegoś prawa.

Wydział powiatowy, przedkładając odwołanie się Wydziałowi krajowemu, winien zarzuty dokładnie wyjaśnić i dołączyć wszystkie akta, tyczące się sprawy odnośnej, a między nimi dowód doręczenia orzeczenia względnie uchwały, od której się odwołano.

Nadzór i pomoc władz rządowych.

§. 65.

C. k. polityczna władza powiatowa ma czuwać ze swej strony, aby drogi w powiecie utrzymywane były w stanie, odpowiadającym wymogom bezpiecznej komunikacyi i obowiązaną jest użyczać władzom i organom autonomicznym szybkiego i skutecznego poparcia i pomocy do należytego wykonywania postanowień, objętych ustawą drogową i niniejszym regulaminem, tudzież stosować w razie potrzeby środki przymusowe w myśl postanowień §§. 40. i 41. ust. drog.

§. 66.

C. k. polityczne władze powiatowe prowadzić będą w myśl przepisów obowiązujących ciągłą ewidencyę stanu nierządowych dróg publicznych, w ich powiecie się znajdujących i w tym celu wydawać stosowne polecenia swoim podwładnym organom jako też c. k. żandarmeryi.

O spostrzeżonych wadliwościach powinny bezzwłocznie zawiadomić właściwy zarząd względnie nadzór drogowy.

§. 67.

Przed upływem roku 1897. wydane będzie w drodze właściwej polecenie do c. k. urzędów podatkowych, aby się zajęły poborem i wypłatą dodatków, przepisanych ustawą drogową (§. 24. ustęp 1. i §. 43. lit. d) i regulaminem niniejszym (§. 39. p. 1. i §. 43. ustęp 6.).

Postanowienia przechodnie.

§. 68.

Rok 1898., w którym ustawa drogowa i regulamin niniejszy zaczną obowiązywać, uważany będzie za przejściowy i dla tego terminy w regulaminie oznaczone, mają być stosowane w tymże roku tylko w miarę możności.

Dotychczasowe przepisy instrukcyi Wydziału krajowego w sprawach drogowych, o ile nową ustawą drogową i regulaminem niniejszym nie zostały zmienione, mają i nadal obowiązywać tak długo, dopóki nowe instrukcye nie zostaną wydane przez Wydział krajowy.

Wzór do §. 21. regulaminu.

Spis*) obowiązanych do prestacyi w roku 189..... w gminie i na obszarze dworskim w ....

1.	2.	3.	4.		5.	6.	7.	8.	9.
Liczba porządkowa	Nazwisko i imię głowy każdej rodziny względnie partyi, zamieszkałej w gminie lub na obszarze dworskim (§. 16. punkt 1. i §. 17. ustawy drogowej)	Nazwisko i imię obowiązanego do uiszczenia prestacyi w myśl §. 23. ustęp 1. ustawy drogowej	Należy się prestacyi w naturze dni		Wykupił (§. 18. ustawy drogowej)	Odrobił (§§. 20. i 21. ustawy drogowej)	Spłacił (§. 22. ustęp 2. ustawy drogowej)	Wolny (§. 23. ustęp 2. ustawy drog. i §. 21. ustęp 7. regulaminu) lub uwolniony od prestacyi (§. 23. ustęp 3. i 4. ust. drog. i §. 21. ustęp 7. regulaminu)	Uwaga
			pieszych (§. 16. ustawy drogowej)	ciągłych (§. 36. ustawy drogowej)	dni prestacyjnych				
1.	Wróblewski Jan	Wróblewski Jan	2	.	2	.	.	.	
2.	Turczyniak Michał	Lewandowski Józef	.	1	.	1	.	.	
3	Wołek Ilko	Wołek Ilko	2	.	.	2	.	.	
4.	Zwoliński Ignacy	Zwoliński Ignacy	.	1	}	2	.	.	
5.	Szuter Mikołaj	Zwoliński Ignacy	.	1					
6.	Goldberg Mojżesz	Goldberg Mojżesz	2	.	1	1	.	.	
7.	Nowak Jan	Nowak Jan	2	.	.	1	1	.	
8.	Świrczak Jan	Świrczak Jan	2	.	.	1	.	.	wykazano do przymusowego ściągnięcia należytości za jeden dzień pieszy
9.	Kogut Wojciech	hr. Potocki	.	1	.	1	.	.	
10.	Kamiński Michał	—	.	.	.	.	.	nauczyciel	
11.	Ptaś Jakób	Ptaś Jakób	2	.	.	.	.	22/12 1898 L. 6.423	
12.	Malik Andrzej	Malik Andrzej	.	1	1	.	.	.	

*) Zwraca się uwagę Zarządów drogowych, że w myśl §. 21. regulaminu poszczególne rubryki niniejszego spisu mają być wypełniane „w swoim czasie" to jest: przy sporządzeniu spisu wypełnić należy rubrykę 1. 2. 3. i 4. tudzież te pozycye rubryki 8-ej, które tyczą się osób wolnych od prestacyi. Następne rubryki wypełnić należy w ciągu i po upływie roku stosownie do istotnego stanu rzeczy.